Statsforvalteren i Nordland

Vår dato: 06.02.2026
Vår ref: 2025/8789
Deres dato:
Deres ref:

BODØ KOMMUNE
Postboks 319
8001 BODØ

Saksbehandler, innvalgstelefon
Markus Bjerkenes, +4775531575

U.off: offl. § 13, jf. fvl. § 13

Skolefritidsordning (SFO) - Tilbakemelding og veiledning - Bodø kommunes praktisering av gratis kjernetid

Statsforvalteren viser til kommunens oversendelse og redegjørelser knyttet til praktiseringen av ordningen med tolv timer gratis skolefritidsordning (SFO) for elever på 1.–3. trinn.

Bakgrunnen for saken er henvendelser fra foresatte som har reist spørsmål om kommunens betalingsmodell og organisering av gratistilbudet gir tilstrekkelig reell adgang til å benytte retten til gratis kjernetid, særlig for elever som har femdagersplass.

Statsforvalteren har avvist henvendelsene som formelle klager, da de gjelder kommunens generelle ordning og ikke et enkeltvedtak etter forvaltningsloven § 28. Statsforvalteren finner likevel grunn til å gi kommunen en tilbakemelding og veiledning, ettersom saken reiser prinsipielle spørsmål om hvordan ordningen er innrettet opp mot opplæringsforskrifta § 2-2 og lovgivers intensjoner.

Formålet med denne tilbakemeldingen er å bidra til at kommunens gratistilbud blir tydelig, forutsigbart og innrettet slik at elevenes rettigheter ivaretas i praksis.

1. Rettslig utgangspunkt

Det følger av opplæringsforskrifta § 2-2 første ledd at kommunen skal gi tolv timer gratis skolefritidsordning per uke for elever på 1.–3. trinn som har plass i ordningen. Timene kan ikke regnes om til gjennomsnitt over lengre tid enn én uke.[1]

Videre følger det av bestemmelsens tredje ledd at kommunen skal gi foreldrene tilbud om å fordele de tolv timene på alle dager kommunen normalt har et SFO-tilbud, så langt det er praktisk mulig.[2]

Merknadene til bestemmelsen presiserer at både elever med heltidsplass og deltidsplass skal omfattes av ordningen, og at en elev som kun benytter seg av SFO i inntil tolv timer per uke innenfor kommunens rammer, skal få et gratis tilbud.[3]

Statsforvalteren vil samtidig fremheve at ordningen ble innført som del av en nasjonal moderasjonsordning med et klart inkluderingsformål. Intensjonen har vært å redusere økonomiske barrierer, sikre likeverdig tilgang til SFO og gjøre gratistilbudet praktisk tilgjengelig også for familier som kun ønsker å benytte kjernetiden.[4]

2. Kommunens redegjørelse for gjeldende praksis

Bodø kommune har redegjort for at gratistimene fordeles ut fra hvilken plasstype foreldrene har valgt. Kommunen har blant annet opplyst at en femdagersplass gir 2,4 timer gratis per dag. Videre har kommunen lagt til grunn at foreldre må betale for den plassen de har avtalt innenfor kommunens fastsatte timerammer, uavhengig av hvor mye plassen faktisk benyttes.

Statsforvalteren legger til grunn at denne praksisen innebærer at gratistiden er knyttet til valgt plasstype og en fast daglig tidsramme, og ikke til samlet faktisk bruk av SFO i løpet av uken.

Kommunen har videre vist til at kommunen ikke ønsker full fleksibilitet i disponeringen av gratistimene, og har begrunnet dette med behov for stabil drift, forutsigbar bemanning og hensynet til kvalitet i tilbudet.

Statsforvalteren har forståelse for at kommunen må organisere SFO innenfor forsvarlige rammer. Samtidig må ordningen innrettes slik at rettigheten etter forskriften blir reell i praksis.

3. Statsforvalterens vurdering

Statsforvalteren vil peke på at retten til gratis kjernetid etter opplæringsforskrifta § 2-2 gjelder alle elever med plass i SFO, uavhengig av om eleven har heltidsplass eller deltidsplass.[3]

Merknadene presiserer uttrykkelig at en elev som bare benytter seg av SFO i inntil tolv timer per uke, skal få et gratis tilbud. Dette tilsier at retten til gratis SFO er knyttet til faktisk bruk innenfor tolv timer per uke, og ikke til hvilken plasstype foreldrene formelt har valgt.

Når kommunen legger til grunn at foreldre må betale for avtalt plass uavhengig av faktisk bruk, kan dette innebære at familier må betale selv om barnet samlet sett bruker mindre enn tolv timer per uke. En slik praksis kan medføre at gratistilbudet i realiteten knyttes til plasstype fremfor faktisk bruk, noe som ikke fullt ut samsvarer med forutsetningene i forskriften og merknadene.[3]

Statsforvalteren vil videre særlig fremheve hovedregelen i opplæringsforskrifta § 2-2 tredje ledd om at kommunen skal gi foreldrene tilbud om å fordele gratistimene på alle dager kommunen normalt har et SFO-tilbud, så langt det er praktisk mulig.[2] Bestemmelsen gir tydelige føringer om at gratistiden i utgangspunktet skal kunne benyttes gjennom hele uken, slik at ordningen også fungerer for foreldre som ønsker et kortere daglig opphold.

Merknadene gir kommunen et visst handlingsrom, og vilkåret «praktisk mogleg» skal ikke tolkes strengt. Samtidig forutsetter regelverket at eventuelle avvik fra hovedregelen bygger på konkrete og helhetlige vurderinger av hva som er praktisk mulig lokalt, og hvordan totaltilbudet samlet sett blir for barn og foreldre.[5]

4. Veiledning

Statsforvalteren vil på denne bakgrunn oppfordre kommunen til å vurdere om dagens organisering i tilstrekkelig grad treffer lovgivers intensjon om et reelt og tilgjengelig gratistilbud.

Det kan være hensiktsmessig å vurdere løsninger som i større grad knytter gratistilbudet til faktisk bruk innenfor tolv timer per uke, og som gir foreldre reell mulighet til å benytte gratistiden over alle tilbudsdager, slik forskriften legger opp til. Merknadene åpner for at kommunen kan tilby parallelle modeller, for eksempel kombinasjoner av gratis hele dager og kortere daglig gratistilbud.[5]

Statsforvalteren vil også anbefale at kommunen sikrer at ordningen fremgår tydelig av kommunens vedtekter og lokale forskrift, slik at foreldre lett kan forstå hvordan gratistiden beregnes, hvilke valgmuligheter som finnes, og hvordan retten til gratis SFO kan benyttes i praksis.

Statsforvalteren legger til grunn at kommunen følger opp disse vurderingene som del av sitt arbeid med å utvikle et SFO-tilbud i tråd med regelverket og intensjonen bak ordningen.

Med hilsen

Statsforvalteren i Nordland

Fotnoter

1. Opplæringsforskrifta § 2-2 første ledd.
2. Opplæringsforskrifta § 2-2 tredje ledd.
3. Merknader til opplæringsforskrifta § 2-2.
4. Forarbeider til moderasjonsordninger i SFO, jf. stortingsmeldinger om inkludering og sosial utjevning.
5. Utdanningsdirektoratets rundskriv om skolefritidsordningen, punkt om fordeling av gratis kjernetid.

Med hilsen

Gisle Berg (e.f.)
avdelingsdirektør

Markus Bjerkenes
seniorrådgiver

Dokumentet er elektronisk godkjent